

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PRELIPCEANU, NICOLAE

Roman sub acoperire / Nicolae Prelipceanu. - București :

Cartea Românească, 2018

ISBN 978-973-23-3261-0

821.135.1

Nicolae Prelipceanu

Roman sub acoperire

Bănoii / 123

Destine și destinații / 128

...surpriza de ploie / 132

Nice, Marin / 142

Trăiești / 147

Cuprins

Cartea cu ceas / 5

Așteptați, așteptați, așteptați! / 11

Scrijelește / 19

Auz absolut / 29

O fanfară din 1949 / 41

O seară, probabil ultima,
la Teatrul Miic / 45

Simfonia de iarnă / 51

Teatru mut / 57

Fulgerător / 74

Botezătorul / 78

Maratonul poezilor / 86

Jos / 93

Corp-orația / 103

Drafi Deutscher în 1968. Sau '69 / 116

Bârnoi / 123

Destine și destinații / 128

Respect pentru oameni și cărți

...surprins de ploaie / 132

Nice. Matin / 142

Trăiești? / 147

Cuprins

Careea cu ceas / 5

Așteptare, așteptare, așteptare / 11

Scufitele / 19

Acei absoțivi / 29

O întâlnire din 1949 / 41

O soare, probabil ultima / 45

În Festivalul Mării / 48

Simfonie de iarnă / 51

Testo nou / 57

Pulgător / 74

Botanica / 78

Manșonul poeziei / 86

Joe / 93

Corp-ortă / 103

Dată Debut în 1968. S-au 69 / 116

Cartea cu ceas

N-am mai fost la teatru de multă vreme. Din cauza asta mă simt exilat la un alt capăt de lume, departe de tot ceea ce trăisem până în momentul plecării. N-am mai deschis nici radioul, nici televizorul, în orice caz nu la știri ca atâția ani la rând. Nu știu nici cine a mai murit, pentru că nu cumpăr ziare și nici nu le citesc pe internet. De altfel nici internetul nu-mi mai funcționează, parcă prin simpatie cu moartea celorlalte mijloace de colportaj din jurul meu. Am devenit un alt om? Aș, nu cred, e, oricum, prea târziu.

Cineva ar putea să-mi răspundă că niciodată nu e prea târziu, atâta timp cât nu ești încă mort și întins pe sub pământ ca o rădăcină tăiată așteptând să putrezească, sau pe pământ, fir cu fir, o cenușă fără nume și intenții reale.

Am trăit nu foarte mult, dar deja pot să spun fără să glumesc, „când, acum cincizeci de ani, am intrat în liceu...” sau „acum treizeci de ani, când, târziu după părerea părinților mei, care mai trăiau pe vremea aceea, m-am însurat...” Toate întâlnirile cu cei pe care i-am cunoscut în deceniile scurse, prelinse pe sub noi sau pe deasupra noastră, au ceva funebru, parcă ne uităm unii la alții să vedem ce a murit din cel știut de demult și ce a mai rămas în funcțiune. Când mă întorc în

orașul tinereții mele, ajung acolo cu emoție, am o apăsare pe inimă, dar pe urmă, încet-încet, încep să mă simt ca-ntr-un cimitir și mă mir de cei rămași că își continuă netulburați viața, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat între timp. În jurul nostru foiesc tinerii acestei vremi, iar noi avem încă în minte nimic altceva decât propria-ne tinerețe, care s-a dus demult, dracu' știe unde.

Eu n-am să mă tem niciodată de bătrânețe, parcă-l aud pe unul dintre cei cu care mi-am împărțit tinerețea. Ba eu am să mă tem, îl mai aud pe un altul. Cel dintâi chiar nu avea de ce să se teamă, lui bătrânețea nu i s-a întâmplat. Cel de-al doilea... ei, cu ăsta lucrurile sunt mai complicate. Stă în prezent în fața mea și îmi vorbește repede, cu mâna acoperindu-și gura, de teamă parcă să nu dezvăluie tubul pe unde îi țâșnesc ideile. Mă rog, vorbele. Fața îi este marcată de vârstă, are riduri adânci, dar mintea lui continuă să emită idei, cam vreo treizeci pe oră. Trebuie să recunoașteți, e o productivitate extrem de bună. Dacă asta ar fi și în alte domenii, ei, atunci am fi departe, la nivelul ultim, dinaintea noastră, al Uniunii Europene, mă gândesc eu în timp ce el îmi povestește cum a murit nu știu cine dintre cei pe care încă îi mai știam acum douăzeci de ani.

— Noi suntem aici sau cine? se oprește și întreabă deodată, din senin.

Mi-e greu să-i răspund, adevărul e că nici eu nu sunt sigur cine stă aici, față în față, în această vitrină, deloc pariziană, unde ne-am refugiat, așa, în văzul lumii, acum, când, oricum, nu mai are nici o importanță dacă ne vede cineva sau nu ne mai vede nimeni.

— Într-adevăr, tu cine ești, eu cine sunt?

Așa sună întrebarea mea fără rost și fără ecou. În fața mea nu mai e nimeni, chelnerul nu pare a fi observat nimic. În fond,

poate că stăteam singur, în liniște, și totul nu era decât închiuire. În fapt, celălalt tăia în carne moartă, la el, la clinică, iar eu încercam să-l transfer într-un loc unde nu-i place să stea și unde nici n-ar sta, să-l pici cu ceară. Povestea ar putea fi lungă, dacă n-ar fi scurtă și definitivă.

Am plecat după două zile din orașul studenției mele, cu o strângere de inimă. Poate că nu făceam bine, poate că trebuia să fi rămas, măcar acum, dacă nu mai demult. Aici m-aș fi putut foarte bine scufunda în singurătate și uitare, aici și când eram cu vechii mei amici, cu vechile mele cunoștințe, tot singur eram, tot rupt de lume și de colportajul ei nesfârșit, veninos, de știri și minciuni.

În tren, un orb s-a uitat la mine. Ca prin mine, scriam acum vreo patruzeci și trei de ani, într-o vară, la un subsol unde oamenii nu însemnau nimic altceva decât picioare. Picioare trecând prin fața ochilor mei ca niște spițe ale unei roți prea mari ca să o pot eu percepe. Dar unde sunt picioarele de an? Trenul, foarte modern, foarte european, dar extrem de lent, subeuropean, mi-a purtat absența de care vă vorbesc până în Gara de Nord. De-acolo înainte a trebuit să mi-o asum. N-am luat cu mine din acest tren nimic, pe nimeni. Mă dădeam jos, expus ofertelor nerușinate de taxiuri ilegale mai ales din cauza vârstei, dar poate și din cauza primei valize mai elegante din viața mea, pe care făcusem imprudența să o iau în această călătorie. În autobuzul 133, modern și el, dar fără aer condiționat, mai ieftin așa pentru primărie, eram aproape singur. Orele fiind înaintate, vorba lui Trahanache, autobuzul era aproape goool, vorba unui crainic de fotbal. Întâi străin, argentinian, apoi chiar de-al nostru. Aș fi vrut să trec prin primul o de la cuvântul magic de mai sus, dincolo, unde mi se părea că promite această deschidere să ducă.

Nu se poate stabili exact când a murit, îi informă procurorul pe ziaristii strânși în jurul stârvului bine intrat în putrefacție (vedeți ce difuzare a consoanelor *t* și *r* în cele două cuvinte-stâlpi ale frazei de mai sus) și aceștia începură să scrie conștiincios. Mai ales că vremea caldă permite o mai rapidă intrare în putrefacție a corpurilor prin care sângele încetează să mai circule, adăugă procurorul care se vede că era un adept al precizărilor banale cu aer savant.

Ziaristii, tineri cu toții, doar fotoreporterii erau ceva mai în vârstă, asta era brățară de aur, nu ca scrisul, priviră în jur. Un apartament destul de oarecare, cu multe cărți îngrămădite peste tot, pe niște rafturi de lemn geluit, gălbui, ba chiar și pe jos, în cele două camere unde locuia bătrânul. Unde locuise, preciză unul, ca și cum ar fi auzit cuvintele nerostite de nimeni, chiar dacă, poate, formulate mental. Desigur, desigur, spuse altul. Pentru ce? îi replică al treilea și o conversație vioaie se înfiripă, acolo, în casa mortului despre care ei nu știau mare lucru. Undeva, în spatele unui rând serios de dicționare, un polițist descoperi câteva cărțuli subțiri, precum cele de versuri, pe copertele cărora scria același nume. Și-l notă, nu știa nici el de ce, și abia după aceea observă că era numele celui întins într-o poziție nefirească pe patul nefăcut. Hopa, zise, lucrurile se complică! Ce spui? îl întrebă procurorul. Ei, nimic, vorbeam și eu, așa, singur, răspunse în doi peri polițistul, grad mic, agent cred.

Dar lucrurile nu se complicau deloc, volumașele acelea nu puteau juca nici un rol în decesul bătrânului. Cum să ucidă niște cărți un om, și încă pe autorul lor? Poate una dintre ele, se ruga agentul, dar nu descoperirea nimic. Ce era, ce fusese în spatele lor, el nu mai descoperi, cu toată insistența sa, considerată cu un ochi ironic de procuror. Descoperi, în schimb, una foarte asemănătoare, probabil aceeași ediție cu cele ascunse

pe raft, strivită de corpul celui mort și care parcă-i intra în carne, într-un punct în care cămașa i se ridicase și pielea, acum flască, se vedea, străpunsă puțin de cotorul cărțuliei. „Vara unui fost campion de pian”, silabisi polițistul, apoi și procurorul, care-i făcu semn să o lase acolo unde era, până vine legistul. Dar polițistul nu se lăsă și luă alta, pe care scria același lucru și începu să citească încet, ca pentru el.

„N-am mai fost la teatru de multă vreme. Din cauza asta mă simt izolat de restul lumii de parcă aș fi plecat undeva, la celălalt capăt al Pământului...” citea încet agentul, cam fără intonație, apoi ridică din umeri, spre satisfacția procurorului. Mie, fraza mi s-ar fi părut cunoscută, dacă aș fi fost acolo. Dar nu eram acolo, plecasem de mult cine știe unde, pe la capătul celălalt al lumii, unde nu mai ascultam sau vedeam știri, nu citeam ziare, nici pe internet și nici nu întrebam pe nimeni „ce mai e nou”, căci nou pentru mine era doar faptul că într-o zi o să mă întorc acasă și o să cad pe un pat nedesfăcut, fiind găsit peste două zile de vară de poliție și de procurori. Primul cititor atent al unei cărți de-ale mele, agentul, a descoperit în acea carte subțire veninul care, urcându-mi-se la inimă, i-a poruncit acesteia să se oprească, așa cum foarte demult Lamartine, „o temps, suspende ton vol”, sau ceva mai târziu, în proletcultism, unul de-atunci, „clipă, stăi, oprește-ți zborul, (se prăvale compresorul)”. Bieți oameni, biete ființe aruncate în vremuri foarte diferite, care nu le-au permis decât atât. Dacă ar fi învățat și ei să strecoare într-o carte subțire, de proză scurtă, scrisă și publicată în prima tinerețe, acel venin persistent care să poată să-și ucidă autorul mulți ani mai târziu, exact atunci când acestuia nu-i mai arde de viață... N-au știut și iată că-și supraviețuiesc an după an, deceniu după deceniu, unul de bine, altul, săracul, de rău. O veche ordine pe care n-o va înlocui niciodată una nouă. Pentru că nu există

o nouă ordine și nici noi ordine de care aceasta sau măcar cea veche să asculte, transformându-se. Doar procurorii cu polițiștii și colportorii cu ei înșiși.

Agentul luă cu el un exemplar din cartea aceea. Căută pe rafturi să mai dea și de altele semnate la fel, cu numele cadavrului, dar nu mai găsi nimic. Numai Balzac, Delavrancea, Caragiale, Dostoievski... o plictiseală, dom'le, exclamă în gând. O mai are și azi „mulți ani după aceea”, cf. G.G. Márquez, acasă, nu se plictisește singură, dacă asta vreți să mă întrebați, cărțile nu se plictisesc singure, deși cred că se simt mai bine împreună, într-o solidaritate pe care oamenii n-o mai practică. O ia câteodată de pe raftul plin de bibelouri și milieuri și de vederi de la Sovata, Călimănești și Vatra Dornei și o deschide, citește două-trei rânduri și clatină din cap compătimitor, nu se știe dacă la adresa autorului decedat sau a aiurelii lui, puse acolo pe hârtie, după care stă puțin cu ochii în zare (ce zare, domnule, că nu e nici o zare în camera aia, de zi!), pe urmă fluieră a pagubă și o pune la locul ei, cu grijă să nu dărâme bibelourile, vederile de la Sovata, că alea de la Călimănești și Vatra Dornei nu sunt amenințate de ea, de carte, vreau să spun, apoi deschide televizorul la Antena 3 și savurează, tolănit pe fotoliul-pat, o înjurătură bine simțită la adresa președintelui acelei țări.

Nu mă întrebați ce s-a întâmplat cu cadavrul autorului acestei singure cărți, era să scriu *unice*, dar ea nu era deloc unică, doar singură în viața lui.

N-aș putea să vă spun nici lucruri mai actuale, cum ar fi, de pildă, dacă acel volumaș subțire ca o lamă de ras mai groasă și-a făcut datoria și asupra altora, așa cum și-o făcuse asupra autorului său, ori asupra agentului ea nu avea nici o putere, legătura lor fiind prea firavă și prea superficială. Compoziția chimică a aceluia făcându-l impermeabil.

Așteptați, așteptați, așteptați!

Nici o singură dată n-am fost total mulțumit de ceea ce mi se întâmplă și mai ales de felul cum reacționez eu la ceea ce mi se întâmplă. Așa că, atunci când liniștea s-a așternut pe urmele mele a fost prima dată. N-am protestat, n-am zis nimic supărător pentru mine sau pentru ceilalți din jur, ca de obicei. S-ar fi mirat, poate, cu toții, dacă ar mai fi fost vreunul pe-acolo, prin apropiere. Mi se trimiseseră din cer niște mesaje, numai din cer puteau fi, din moment ce ajunseseră până la mine, căci altele nu mai veniseră de foarte multă vreme, erau ani de când nimeni nu-mi mai dăduse vreun semn că există, că eu aș exista pentru altcineva. Nici pentru mine nu mai existam cu adevărat, umblam toată ziua pe străzi cunoscute, mă întorsesem în orașul unde nimerisem cândva, după rătăcirii sau simple peregrinări prin alte părți; nu știu de ce le considerăm întotdeauna pe acestea, în fond niște banale plecări, atât de prețios, rătăcirii. În fond nu fusese vorba de nici un fel de rătăcire, pur și simplu îmi căutasem, nu, nu norocul, ci un mod de a exista pe altundeva, după ce, să fiu sincer, încercasem și aici, în orașul tinereții mele și nu reușisem, sau, în orice caz, nu pentru mult timp, ajungând după câteva, nu multe, zeci de ani, la concluzia că e mai bine acolo unde

dorisem dintotdeauna, la București, capitala, nu-i așa, ba-i așa. Făcusem încă de dincolo, cunoștință cu cenzura, nu, poate că nici nu eram scriitor, nici vreun alt fel de artist și totuși gustasem amăreala cenzurării vieții, a ce spui la cârciumă sau chiar acasă. Distanța, enormă, mi se părea, dintre orașelul unde îmi făcusem liceul și unde ajunsese venind tot mai din nord, fiind repede ironizat pentru modul cum cântam cuvintele și frazele, o parcusesem fără mari emoții, acestea veniseră mai târziu, când mi-am dat seama că am rămas singur, de capul meu, fără nici o protecție, civilă, ca să zic așa, din partea familiei, a tatălui meu... Dar toate astea nu sunt decât „fragmente din regiunea de odinioară”, cum ar fi spus un poet cu care băusem prin cârciumile capitalei, în timp ce el se enerva câteodată și ridica vocea cu câte un „jos Ceaușescu” bine simțit, care provoca o bruscă tăcere de un minut împrejur, dar totul se relua imediat, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ca și cum peretele de cauciuc în care ai dat cu pumnul având impresia, tu, că s-a mișcat, s-a modificat, s-a schimbat puțin, toți visau schimbarea și se pare că așa au rămas, visând schimbarea până în ziua de azi, ca și cum acel perete, zic, și-ar fi revenit odată pumnul retras, că nici acesta nu putea să rămână acolo o veșnicie...

Iată, stau la o masă în fosta cârciumă a primei mele tinereți și nimeni dintre cunoscuții mei de atunci nu apare, sau poate or fi mulți, dar machiați cum suntem, de către vârstele noastre, n-avem cum să ne mai recunoaștem. Ar trebui să ne strigăm numele, hei, Costi, hei, Bucure, hei, Manole, hei, Alecule, Gioni, dar astea ar fi să le strig numai eu, ei ar avea și altele de strigat, dar ei, probabil, nu sunt în situația mea, ei se văd în continuare zilnic și se recunosc, cu machiajul vârstei cu tot, pentru că ăsta se face, se desăvârșește la vedere, în prezența

tuturor, nu e un secret, așa cum e pentru mine, cel întors fără veste și fără un motiv plauzibil.

Am venit, m-am întors, de ce am venit nu știu, ce caut aici nu știu, așa că mi-ar fi foarte greu să vă explic vouă dacă m-ați întreba. Nici nu mă întrebați? Cu atât mai bine, să trecem peste asta, unde sunteți, că eu nu vă văd deloc, dar voi mă vedeți? Nu, foarte bine, așa e bine, de ce să ne vedem când putem doar să ne auzim și să credem că suntem aceiași, dar nici vocile nu ne mai sunt aceleași, nu vi se pare? Nu? Foarrte bine, să trecem mai departe, să vă spun de ce am venit, ce caut, pe cine caut, unde o să ajung dacă o să caut în continuare printre voi. Îl caut pe unul singur, dar cred că el nu mai e aici, a plecat mai demult, de ce? Nu știu. N-am știut nici atunci când a plecat, firește că eram cu toții aici, nu ne-am petrecut noi toate serile, nopțile chiar, aici, cenzurați din când în când de chelneri sau de cei de la mesele din jur? Cum cenzurați? Păi, ce, ați uitat, așa de repede ați uitat? Nu-mi vine să cred, mă tem că vă pregătiți să ascundeți ceva din trecutul acela, ceva ce nu ar fi trebuit să se întâmple cu voi, cu noi, cu toată lumea și totuși s-a întâmplat. Lumea e fericită să uite, mai ales atunci când, ca acum, se schimbă brusc criteriile morale, adică acelea după care ne conduceam noi nu mai sunt bune, nu mai funcționează, și, din contră, ele devin odioase în ochii celor care formează azi opinia, știți, n-o mai formăm noi, n-o mai dictăm noi, ni se dictează, și e alta.

Asta caut eu, să leg firul, dar cum dracu' să-l legi după toate cele ce s-au întâmplat, cum s-o mai faci, capetele au dispărut și nici o urmă de fir nu se mai zărește din locul în care mă aflu. De fapt:

Prin 1978, am cerut să mi se dea o viză de ieșire, ca să pot pleca în Franța, visul meu de o viață, dacă nu de două, căci și mama visase, și tata, și poate și cei dinaintea lor, dar ei ar fi

avut cum, oricum, nu le-ar fi trebuit o viză de ieșire. Am așteptat, am așteptat, am așteptat. Nu asta ne învățase pe noi Lenin, nu asta scria pe toți pereții claselor de liceu?, ba, la mine în oraș, și pe cei de la closetele școlilor, ca să ne intre în cap în timp ce ori una, ori alta ne ieșeau din alte părți ale corpului. Așteptați, așteptați, așteptați! Pe ușa closetului, trebuie să recunoașteți că merită să vezi așa ceva. Cu semnul strigării la sfârșit, neapărat cu semnul strigării, neapărat. Neapărat cum eram, am așteptat mult și rău, că numai bine nu se putea numi așteptarea aia, recomandată de clasicul marxism-leninismului. Finalmente, am cerut o audiență. Cât de sus îmi permitea situația mea de slujbaș nici mărunț, nici înalt, într-un oraș unde nici nu erau slujbași înalți decât la partid, or, eu nu eram la partid. A durat și asta, răspunsul vreau să spun, vreo două luni și ceva, dar în cele din urmă am fost primit de un ofițer, îl știți, sau poate nu, era la Securitate, pe Ștefan cel Mare, sau Lenin, numele străzii se schimbă, o dată așa și o dată altfel. Probabil era totuși Ștefan cel Mare, pentru că Lenin nu mai era la modă. Parcă-l văd, o figură cenușie, a, nu, nu Lenin, deși și ăla, ofițerul – la câțva timp după aceea a murit de ciroză – avea ochelari negri sau cenușii, în orice caz nu-i vedeam ochii, dacă-i va fi avut. Ei, voi ce ziceți, îi avea încă sau deja se închiseseră și numai eu am auzit după aceea de moartea lui, care se petrecuse, totuși, înaintea audienței mele, iar eu fusesem primit de un mort? Delirezi, dom'le, s-a auzit ceva și dinspre interlocutorii mei, nevăzuți de-a binelea, din momentul povestirii, nu din cel al trăirii.

Tovarășu', mi-a spus, dumneata vrei să pleci pentru o lună în Franța.

Exact, am spus eu, chiar pentru asta am venit, să vă spun ce vreau să văd și să fac. Știți, eu mă interesez de artele plastice și muzeele de-acolo...

Lasă muzeele, știi că ai o problemă.

Eu? M-am mirat, eu am mai multe, dar nu cred că au de-a face cu plecarea asta, e vorba de probleme de familie, că una, că alta, dar...

Dumneata îți bați joc de mine?

A, nu, în nici un caz, nu mi-aș permite, mai ales în situația pentru care am venit...

Adică în alta ar merge, nu?

N-am vrut să spun asta, m-am încurcat eu, dar...

Darul numai la nunți, până când partidul va spune halt, sau stop, dacă vă convine mai mult engleza decât germana.

Mecanic, am rostit, știți, eu nu știu decât franceza, așa că n-aș avea de ce să prefer engleza ori germana.

Dar cândva învățați germana, este sau nu este?

A, da, sigur, la facultate, ca limbă facultativă, m-a pus dracu' să aleg germana, dar n-a mers.

Ei, haide, că ai mai încercat și după, ai mai încercat și cu engleza, doar ai fost coleg, la cursul seral, particular, de la ziarul local, cu un tovarăș de la noi.

Nu mai aveam ce să zic, bănuiam că e o vină să fi încercat să înveți engleza cu un tovarăș de-al lor, dar nu știam unde o să ajungă. El, însă, știa, și încă foarte bine. Știa, dragii mei nevăzuți, Costi, Gigi, Manole, Alecule, Bucure, Gioni, prieteni, știa foarte bine și mi-a și spus. Știți ce mi-a spus? Păi de unde să știți voi, băieți de zahăr ai tinereții mele pierdute, de unde să știți, că voi erați seară de seară la Conti, eram împreună acolo și celebrăm dracu' știe ce, mereu veseli, mereu afumați, dar știi, numai cât trebuie, cât îi stă bine unui bărbat adevărat, cum spusese cândva unul dintre noi, nici nu mai țin minte care.

Hai să nu ne mai ascundem, povestea e în felul următor: unul dintre voi m-a trădat. Unul dintre voi a turnat. Unul dintre